

ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ (ΣΑΕ, §8)

Μελετήστε τις προτάσεις που ακολουθούν και, παρατηρώντας τη σχέση μεταξύ υποκειμένου (πλάγια γράμματα) και κατηγορουμένου (έντονα γράμματα), να προσπαθήσετε να δώσετε τον ορισμό της έννοιας του κατηγορουμένου.

Παραδείγματα	Ορισμός
<p><i>Το παιδί είναι άρρωστο.</i></p> <p><i>Ο Εφιάλτης ήταν προδότης.</i></p> <p><i>Ο Πέτρος φαίνεται επιμελής.</i></p> <p><i>Ο άνθρωπος φαίνεται άδικώτατος.</i></p> <p><i>Εγώ ειμί ο ποιμήν.</i></p> <p><i>Ἡ οἰκία ἐστὶν ἐμή.</i></p>	

Στις προτάσεις που ακολουθούν να βρείτε ποια λειτουργία επιτελούν τα ρήματα και με βάση αυτή πώς ονομάζονται. (ΣΑΕ, §10)

<p><i>Ο Πέτρος έγινε διάσημος.</i></p> <p><i>Ο καθηγητής αποδείχτηκε ικανός.</i></p> <p><i>Κῦρος ἐγένετο βασιλεύς.</i></p> <p><i>Ἀλκιβιάδης ἠρέθη στρατηγός.</i></p>	<p>Λειτουργία:</p> <p>Ονομασία:</p>
--	-------------------------------------

Στις προτάσεις που ακολουθούν να καταγράψετε τα ρήματα που λειτουργούν ως συνδετικά. (ΣΑΕ, §10)

Παραδείγματα	Ρήματα
<p><i>Ὁ Ζεὺς ἐστὶν ἄριστος καὶ δικαιότατος τῶν θεῶν.</i></p> <p><i>Ὁ ἐχθρὸς χαλεπῶς φίλος γίνεται.</i></p> <p><i>Ἐπιστήμων τούτων τυγχάνεις.</i></p> <p><i>Τοῦτο βέλτιστον ὑπάρχει.</i></p>	

<p><i>Ἀνυπόδητος διατελεῖς. Ὁ πόλεμος φανερός κατέστη. Οὐκ ἀπέβητε δίκαιοι. Σοφοῖς ὀμιλῶν καυτὸς ἐκβήσει σοφός. Ἔφυμεν γυναῖκες. Ξενοφῶν ἠρέθη (εκλέχτηκε) στρατηγός. Τισσαφέρνης ἀπεδέδεικτο (εἶχε διοριστεί) στρατηγός. Ἀνδοκίδης ἔλαχεν (κληρώθηκε) ἱερεύς. Ἐχειροτονήθη τειχοποιὸς ὑπὸ τοῦ δήμου. Οὔτοι νομοθέται κληθήσονται (θα ονομαστούν). Οἱ θεοὶ προσαγορεύονται Ὀλύμπιοι. Ὁ σύμπας περίβολος ὀνομάζεται Ἐυστός. Οὔτοι ἀκούουσι (ονομάζονται) κόλακες. Ὁ δρόμος λέγεται ἱερός. Τοῦτο τὸ ἔργον δοκεῖ (φαίνεται) χαλεπόν. Ὁ ἄνθρωπος φαίνεται ἀδικώτατος. Οἱ ἀγαθοὶ νομίζονται εὐδαίμονες. Σὺ ἔοικας (μοιάζεις, φαίνεσαι) δίκαιος. Τισσαφέρνης ἐνομιζέτο ἄπιστος.</i></p>	
---	--

Προσέξτε: το ρήμα *εἰμί* δεν λειτουργεῖ σε ὅλες τις περιπτώσεις ως συνδετικό ὀρισμένες φορές λειτουργεῖ ως υπαρκτικό (μεταφράζεται *υπάρχω, ἔχω*) και δεν συντάσσεται με κατηγορούμενο· μπορεί επίσης να λειτουργεῖ ως ἀπρόσωπο (μεταφράζεται *εἶναι δυνατόν, μπορεί*).

ἔστι θεός (υπάρχει θεός)/ ἔστι τοῦτο ποιεῖν.

Πρακτικός κανόνας: Ἀν υποκείμενο των εἰμί, γίγνομαι εἶναι *ἀναρθρο αφηρημένο ουσιαστικό*, τότε ἔχουν τη σημασία του *υπάρχω*, ὁπότε το επίθετο που συνοδεύει το ουσιαστικό δεν εἶναι κατηγορούμενο ἀλλὰ επιθετικός ἢ κατηγορηματικός προσδιορισμός.

Ἡ συμμαχία ἐστὶ **βεβαία**. (κατηγορούμενο)

Ἔστι **βεβαία** συμμαχία. (επιθετικός προσδιορισμός)

Παρατηρήστε τη σύνταξη ὀρισμένων ἀπὸ τα πιο πάνω ρήματα, ὅταν ἔχουν ενεργητική σημασία και συντάσσονται με αντικείμενο (μεταβατικά ρήματα).

Παραδείγματα	Παρατηρήσεις
<p><i>Θεώρησα τη μαρτυρία ἀξιόπιστη. (Ἡ μαρτυρία θεωρήθηκε ἀξιόπιστη). Ἡ υπηρεσία ὀρισε τον Κώστα ἀντιπρόσωπο. (Ὁ Κώστας ὀρίστηκε ἀπὸ την υπηρεσία γραμματέας).</i></p>	

<p><i>Ἡ ἐπιτροπή διόρισε τὴν Ἐλένη γραμματέα.</i></p> <p><i>Νομίζομέν σε φίλον.</i> (Σὺ νομίζει ὑφ' ἡμῶν φίλος).</p> <p><i>Ἡ πόλις στρατηγούς ἡμᾶς αἰρεῖται. (εκλέγει)</i></p> <p><i>Ἐποίησαν (όρισαν, εξέλεξαν) τὸν Ἀλκιβιάδην στρατηγόν.</i></p> <p><i>Διὰ τὴν πονηρίαν αὐτοῦ οὔτε φίλω οὔτε ἐχθρῷ πόποτε.</i></p> <p><i>ἐχρησάμην αὐτῷ (...δεν τον θεώρησα ποτέ...).</i></p>	
---	--

Στις προτάσεις που ακολουθούν προσπαθήστε να αναγνωρίσετε τι μέρος του λόγου μπορεί να είναι το κατηγορούμενο.

Παραδείγματα	Μέρος του λόγου
<p><i>Δερκυλίδας ἔτυχεν ἀρμοστής.</i></p> <p><i>Ὁ θεὸς ἐστὶ δίκαιος.</i></p> <p><i>Ἡ οἰκία ἐστὶν ἐμή.</i></p> <p><i>Οἱ πολέμιοι ἦσαν εἰς ὀκτακοσίους.</i></p> <p><i>Οἱ ὀπλῖται ἦσαν δισχίλιοι.</i></p> <p><i>Τὸ κολακεύειν ἐστὶν ἀδικεῖν.</i></p> <p><i>Ξέρξης ἐστὶν ὁ καταστρεψάμενος τὴν Θετταλίαν.</i></p> <p><i>Ὁ Φίλιππος ἐστὶν ἃ ἂν εἴποι τις.</i></p> <p><i>Τὸ πάλαι οὐκ ἔστιν νῶν.</i></p>	

Στα παραδείγματα που ακολουθούν προσπαθήστε να μεταφράσετε τα κατηγορούμενα και σημειώστε με ποιο τρόπο αποδίδονται στα Ν.Ε.

Παραδείγματα	Μετάφραση	Τρόπος απόδοσης
<p><i>Πλεῖστοι ἡμῶν εἰσὶν ἐν ὄπλοις.</i></p> <p><i>Οἱ πελτασταὶ ἦσαν εἰς δισχιλίους.</i></p> <p><i>Ἐγὼ εἰμὶ ἐν δικαίῳ.</i></p> <p><i>Ταῦτα ἐν ὠφελείᾳ ἐστί.</i></p> <p><i>Οἱ ἐλθόντες ἦσαν ὑπὲρ τοὺς ἑβδομήκοντα.</i></p> <p><i>Καθίστασαν ἀμάξας ἀντὶ τείχους.</i></p>		

ΕΠΙΡΡΗΜΑΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ (ΣΑΕ, §11)

Παρατηρήστε προσεκτικά στα παραδείγματα που ακολουθούν από τη Νέα Ελληνική με τι μπορούν να αντικατασταθούν τα υπογραμμισμένα κατηγορούμενα.

- Στέκεται **καμαρωτός** (καμαρωτά).
Ο λαός έτρεχε **μελίσσι** (σαν το μελίσσι).
Ο βοριάς φυσούσε **άγριος** (άγρια).
Περπατά **σκυφτός** (σκυφτά).
Έφτασε **τελευταίος** (τελευταία).

Παρατηρήσεις

Στα παραδείγματα που ακολουθούν παρατηρήστε τα κατηγορούμενα και σημειώστε: α/ το ρήμα κοντά στο οποίο βρίσκονται, β/ την επιρρηματική σχέση που εκφράζουν (ρωτώντας ανάλογα με το πού, πότε, πώς, με ποια σειρά, για ποιο σκοπό, πόσο), γ/ πώς αποδίδονται στα Νέα Ελληνικά.

- α. Σκηνοῦμεν (κατασκηνώνουμε) ὑπαίθριοι (ἐν ὑπαίθρῳ, στο ὑπαίθρο).
β. Οἱ στρατηγοὶ ἐξῆλθον πρῶτοι.
γ. Ἐπύαξα ἀφίκετο (έφτασε) προτέρα (προηγουμένως, πριν) Κύρου.
δ. Αἱ νῆες ἔπλευσαν βοηθοί (για να βοηθήσουν, για βοήθεια).
ε. Τὰς πόλεις ἐκούσας (με τη θέλησή τους) παρέλαβε.
στ. Ἐκταῖος (την ἕκτη μέρα) ἦκον (ήρθα).
ζ. Ἡμεῖς ἐπλανώμεθα (γυρίζαμε) δυστυχεῖς.
η. Εἰς τὴν λίμνην ὄρνιθες συνέφυγον ἄπλετοι (απειράριθμα).

Ρήμα	Επιρρηματική σχέση	Τρόπος απόδοσης στα Ν.Ε.

ΠΡΟΛΗΠΤΙΚΟ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟ (ΣΑΕ, §12)

Το σπίτι χτίζεται **ψηλό** (πάει να γίνει ψηλό, ώστε να γίνει ψηλό).

Ο Γιώργος σπουδάζει **γιατρός** (για να γίνει γιατρός).

Ο Γιώργος σπούδασε **γιατρός** (με αποτέλεσμα να γίνει γιατρός).

Ο Νίκος εκπαιδεύεται **οδηγός** (για να γίνει, ώστε να γίνει οδηγός).

Ποια είναι η νοηματική σχέση των πιο πάνω κατηγορουμένων με το υποκείμενο που προηγείται:

Στα παραδείγματα που ακολουθούν παρατηρήστε τα κατηγορούμενα και σημειώστε:
α/ το ρήμα κοντά στο οποίο βρίσκονται, β/ τη γενικότερη σημασία των ρημάτων αυτών,
γ/ αν το κατηγορούμενο εκφράζει πρόληψη ή αποτέλεσμα.

α. Τὸ τεῖχος ἤρετο (υψωνόταν) **μέγα** (με αποτέλεσμα να, ώστε να...).

β. Ἀντίπατρος ἐτράφη (ανατράφηκε) **βασιλεύς** (ώστε να...).

γ. Ὁ ἄνεμος ἐκπνεῖ **μέγας**.

δ. Ἡ πόλις αὖξεται **μείζων**.

ε. Χρὴ παῖδας ἐκδιδάσκεσθαι **σοφούς**.

στ. Παρύσατις ἔτρεφε τὸν Κῦρον **βασιλέα**.

ζ. Ὁκοδομήθη τὸ τεῖχος **μέγα**.

Ρήμα	Σημασία	Πρόληψη/ Αποτέλεσμα

ΣΥΜΦΩΝΙΑ ΚΑΤΗΓΟΡΟΥΜΕΝΟΥ-ΥΠΟΚΕΙΜΕΝΟΥ

Σημειώστε στη διπλανή στήλη τον τρόπο με τον οποίο συμφωνεί το κατηγορούμενο με το υποκείμενο:

ΓΑΠ (Γένος, Αριθμός, Πτώση), **ΑΠ** (Αριθμός, Πτώση), **ΓΠ** (Γένος, Πτώση), **Π** (Πτώση)

Παραδείγματα	Είδος συμφωνίας
<p><i>Ὁ ἀνὴρ ἀνδρεῖος ἦν.</i></p> <p><i>Ἡ Δῆλος ἐστὶ νῆσος.</i></p> <p><i>Αἱ Ἀθηναεῖσιν πόλις.</i></p> <p><i>Ἡ πόλις φρούριον κατέστη.</i></p> <p><i>Δεινὸν ὁ πλοῦτος (ἐστί).</i></p> <p><i>Ὡς χαρίεν ἄνθρωπος, ὅταν ἄνθρωπος ᾗ.</i></p> <p><i>Πονηρὸν ὁ συκοφάντης.</i></p> <p><i>Ὑπερήφανον πράγμα ἐστὶ ώραία γυνή.</i></p> <p><i>Οἱ γηράσκοντες δυσμαθεῖς ἀποβαίνουσι.</i></p> <p><i>Αἱ πονηραὶ ἐλπίδες κακοὶ σύμβουλοι εἰσιν.</i></p> <p><i>Αἱ Θῆβαι Αἴγυπτος ἐκαλοῦντο.</i></p> <p><i>Ταραχαὶ καὶ στάσεις ὀλέθρια ταῖς πόλεσιν (εἰσίν).</i></p> <p><i>Αἱ μεταβολαὶ λυπηρὸν εἰσίν.</i></p>	

